

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสฺส โท

ณ วัดป่าสันติพุทธราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มนุษย์เกิดมาบนโลกนี้เป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุโลกนิยม ถ้าโลกนิยมเราพยายามหาปัจจัยเครื่องอาศัย ด้วยการเซ็ดหน้าชูตาของสังคม สังคมคือวัตถุนะ วัตถุคือโลก เราแสวงหาโลก เพื่ออะไร เพื่อเทียมหน้าเทียมตา ความเทียมหน้าเทียมตาขนาดไหน แต่หัวใจมันว่าแห้วใจ ถ้าหัวใจว่าแห้วเห็นใหม่ โลกนิยมกับธรรมนิยม

เราอยู่กับโลก โลกเราร้อน ถ้าโลกเราร้อน แต่เราเกิดมากับโลก มันเป็นธรรมชาติของโลกอย่างนี้ โลกนี้พร้อมอยู่เป็นนิจ ไม่มีอ้อมเต็ม เพราะทะเลมเท่าไรก็ไม่เต็ม ตัณหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา ถมเท่าไรก็ไม่เต็ม มันจะถมเต็มไปไม่ได้ ถ้ามันจะถมเต็มไปได้ คนมันต้องมีความพอใจ คนเราต้องมีความสุขในหัวใจ แต่ความสุขในหัวใจเราแสวงหาขนาดไหน เราก็จะแสวงหาของเราต่อไป

แต่ถ้าเราจะผ่อนถ่ายของเรา เราผ่อนถ่ายให้กับลูกหลานของเราไป สิ่งที่เราผ่อนถ่ายของเราไป เพราะอะไร เพราะมันเป็นสายบุญสายกรรม แต่ขณะที่เรามาทำบุญกุศลของเราเห็นใหม่ สิ่งที่เราทำบุญกุศลอย่างนี้ เรามาเสียสละ ฝังดินไว้ใจ.. ฝังดินไว้ในพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเห็นใหม่ สิ่งที่ฝังดินไว้ คือเสียสละออกไป การเสียสละออกไปจิตใจเป็นผู้เสียสละออกไป แต่เราผ่อนถ่ายทางสายบุญสายกรรมนั้น มันเป็นอีกกรณีหนึ่งเห็นใหม่ แต่มันเป็นการเสียสละทั้งหมด เพราะการเสียสละ... เวลาเทวดามาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่า

“ควรทำบุญที่ไหน”

“เธอควรทำบุญที่เธอพอใจ”

แล้วถ้าเอาวัดผลกันล่ะ ถ้าวัดผลนะต้องวัดคุณค่าของเนื้อดิน เนื้อดินเห็นใหม่ เราเสียสละไปเราฝังดินไว้ที่ไหน ดินมีคุณค่าขนาดไหน ผลตอบสนองจะได้มากขนาดนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราควรทำบุญที่ไหน.. ถ้าเราจะเสียสละได้เห็นใหม่ เราเสียสละ
สายนบุญสายนกรรมของเรา เราเสียสละได้ง่ายๆ แต่เราเสียสละออกไปจากภายนอก เรา
เสียสละออกไปเห็นใหม่ เราเสียสละออกไปจากสาธารณะ เราจะเสียสละได้อย่างไร นี่คือ
ความตระหนี่ถี่เหนียวเห็นใหม่ ความตระหนี่ถี่เหนียวของหัวใจนะ ที่ว่าพร่องอยู่เป็นนิจ

ความพร่องอยู่เป็นนิจคือมันขาดแคลน ความขาดแคลนหัวใจ สิ่งที่มีมันขาดแคลน
ในหัวใจ มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้นล่ะ แต่เวลาเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันคิดว่า
มันได้ใจ มันสะสมใจ มันพอกพูนใจ ความพร่องอยู่ แต่กิเลสมันเห็นเป็นการพอกพูน

แต่เวลาเราเสียสละออกไป โลกเขามองว่ามันเป็นการเสียสละ การพร่องไป แต่
ในทางธรรมะ เป็นการพอกพูนขึ้นมา เพราะหัวใจมันอึดเต็มใจ สิ่งที่เป็นธรรม ธรรม
นิยม คุณธรรมนิยมสิ สิ่งที่เราเสียสละกันมา จนเรามีศรัทธา มีความเชื่อ เราฟังธรรม.. ธรรม
จะไปกระตุ้นหัวใจ มันจะกระตุ้นหัวใจนะ

แต่ถ้าหัวใจของเราไม่เปิดรับ มันเหมือนภาชนะที่มันคว่ำอยู่ ฝนตกแดดออกมันก็
ไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้น ฝนตกแดดออกขนาดไหน ภาชนะมันจะไม่ได้รับน้ำนั้น รับแสง
สว่าง รับฝนรับแดดจากสิ่งนั้นเลย แต่ถ้ามันหงายภาชนะขึ้นมา หัวใจที่มันคว่ำ หัวใจที่
มันปิดนะ มันว่ารู้อะไร เวลามันโง่ มันอวดว่ามันฉลาด เวลาคนอื่นฉลาดเขาไม่เคยอวดตัว
เขาเลยว่าเขาฉลาด เพราะคนฉลาด เขารู้ว่าโลกนี้มัน โง่เง่าแต่ตื้นขนาดไหน ความ โง่เง่า
แต่ตื้นของโลกเห็นใหม่ มันว่าฉลาด ฉลาดเพราะอะไร เพราะภาชนะมันคว่ำอยู่ มัน
ไม่ได้รับแสงสิ่งใดๆ เลย

แต่พอมันฉลาดขึ้นมา มันหงายภาชนะขึ้นมา การหงายภาชนะขึ้นมาเห็นใหม่ ถ้า
มีสิ่งใดอยู่ เป็นน้ำอยู่ การละเหยมาโดนแดดโดนลมมันก็ต้องระเหยเป็นธรรมดา สิ่งที่มีมัน
ระเหยเป็นธรรมดา แต่ถ้าเวลาฝนตกแดดออกมันก็ได้รับน้ำ รับสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับ
ภาชนะนั้น

หัวใจที่มันเปิดขึ้นมา เวลามันฟังธรรมนะ มันสะท้อนหัวใจของมัน คุณสิ เวลาคน
ที่มีศรัทธาความเชื่อ เวลาฟังธรรม ฟังเทศนาว่าการ น้ำหูน้าตาไหลเลยนะ เวลาขนพอง
สยองเกล้า เพราะมันทิ่มแทงเข้าไปในหัวใจ เห็นใหม่ เวลามันทุกข์ร้อนมันทุกข์ร้อนที่ใจ

แต่เวลาแสวงหา.. แสวงหาแต่โลกนิยม แสวงหาแต่วัตถุจากภายนอก เพราะอะไร เพราะจิตใจมันได้สัมผัส มันได้เสพพัฒนาความทะยานอยาก มันพอใจสิ่งใดก็หาไป ปรนเปรอมัน มันว่าจะมีความสุขเห็นไหม

แต่เวลาฟังธรรม ธรรมะ สัจธรรม เสียง ! เสียงที่มีคุณธรรม มากับเสียงนั้น มันทิ่มเข้าไปในหัวใจเห็นไหม มันแทงใจดำเรา เพราะใจดำ นี่จิต ! ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตตัว เกิดตัวตาย คือหัวใจของเรา คือความรู้สึกรู้สึกของเรา

แล้วความรู้สึกของเรามันมีวิชา อวิชามันอยู่ในความรู้สึก และความรู้สึกมัน ขยับเคลื่อนไปโดยแรงของกรรม สายบุญสายกรรม ที่ว่าสายบุญสายกรรมที่มันขยับเคลื่อน มันไป สายบุญสายกรรมตามแต่เวรแต่กรรม ที่มันจะขยับเคลื่อนจิตนี้ไปเกิด

จิตนี้มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง มันมีสัจจะ มันเป็นธาตุรู้ ที่มันมีสันตติที่มันมีของมันอยู่ แต่มันแรงขยับดันอันนี้ แรงขยับด้วยสายบุญสายกรรม ด้วยกรรม ด้วยการกระทำของเรานี้แหละ

พอการกระทำของเรามันฝังมา แต่ฝังมาตั้งแต่อดีตชาติ ฝังมา ขยับสมมา จนเราไม่เข้าใจมัน มันอยู่ในได้จิตได้สำนึกของเรา มันอยู่ในปฏิสนธิจิตของเรา มันเป็นกิเลส มันเป็นตัวหนา มันเป็นอวิชา มันครอบงำหัวใจของเรา มันอาศัยหัวใจของเราเป็นที่อยู่อาศัย แล้วมันก็เหยียบย่ำหัวใจของเรา

เวลาแสดงธรรม ธรรมนิยมเป็นสัจธรรมเข้าไปทิ่มแทงมัน พอไปทิ่มแทงมัน พอไปสะกิดถึงอวิชา สะกิดถึงตัณหาความทะยานอยาก ขนลุกขนพองใจ เกิดอาการขนพองสยองเกล้า มันมาจากไหนล่ะ มันมาจากสัจธรรมที่มันเข้าไปทิ่มแทงมัน เข้าไปทิ่มแทงมันเห็นไหม

แต่ทางโลก ถ้าโลกนิยมเขากระทำกันไม่ได้ พุคอย่างนี้มันเสียมารยาท มารยาทสังคมเขาต้องคอยเกื้อกูลกัน ต้องคอยโอบกั้น ไปถึงโอบกั้นมา "อีนี่กิเลสไป"

หลวงตาท่านบอกเลย "เวลาจะเทศน์นะ ขออนุญาตกิเลสก่อน" เพราะอะไร พุคสิ่งใดมันกระเทือนหัวใจใคร พุคไม่ได้ มันสะเทือนหัวใจคน มันกระเทือนหัวใจกิเลส

เห็นไหม ต้องขออนุญาตกิเลสก่อน มากี่มาเอาอกเอาใจกัน มากี่มาพะเน้าพะนอกัน พอ พะเน้าพะนอกิเลสทั้งนั้นล่ะ !

แต่การขัดเกลามันเห็นไหม เวลาเข้าไปมันต้องเคารพสถานที่ สถานที่มันเป็น สถานที่ของใคร สถานที่มันเป็นวัดวาอาราม สถานที่เขาต้องการความสงบสงัดใช่ไหม วัดนี้ดีมากมาย วัดนี้ อู้อู้อู.. สะอาดมากมาย วัดนี้ แหม.. มันเจียบสงัดเลย ไอ้คนพุดนะมัน ระบายจนเขาแล้ว มันสงบสงัดอย่างไร เราก็ดูที่สายตาสี มันอยู่ในหัวใจของเราใช่ไหม

หัวใจเรารับรู้ เราก็รับรู้แล้วใช่ไหม แล้วทำไมเราต้องพุดออกมาให้เสียงมัน ระบายคนอื่น ถ้าเสียงระบายคนอื่น คนอื่นเขาต้องการความสงบอยู่ ถ้าเข้าไปในวัดใด เคารพสถานที่ใด มันจะเป็นมารยาทสังคมไป

กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี ความกตัญญูกตเวที เห็นไหม กตัญญูกับ ใครล่ะ กตัญญูกับคนที่มิคุณ นี้ก็เหมือนกัน ในวัดวาอารามมันเป็นอะไร โลกนิยมเขาก็อยู่ กันด้วยแสง สี เสียง ด้วยความเพลิดเพลินของเขา

ธรรมเนียม ! องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ มีแต่ บรรยากาศ ในป่าในเขามันมีอะไรล่ะ มันก็มีสังขะ มีความจริงของมันไง สังขะความจริง มันเป็นอย่างนั้นล่ะ สิ่งที่เกิดรูป รส กลิ่น เสียง ต่างๆ ขึ้นมา เพราะมนุษย์สร้างขึ้นทั้งนั้น ล่ะ

แต่ธรรมชาติมันสร้างขึ้นมาล่ะ มันเป็นธรรมชาติของมันเห็นไหม เราอาศัยสิ่งนั้น เพื่อรักษาใจของเรา ใจของเรามันบาดเจ็บ เจ็บซ้ำ เพราะมันเวียนตายในวัฏฏะ มัน บาดเจ็บ มันเจ็บซ้ำมา มันสาหัสมาไง มันต้องการความเยียวยา แล้วพอไปโลกนิยมเห็น ใหม ไปวัดไปวา ไปเยียวยากัน ก็ไปเยียวยาโดยโลกไป เยียวยาโดยวัตถุไป

แต่ถ้าเยียวยาโดยธรรมล่ะ เยียวยาโดยธรรมแล้วมีสติไหม สติมันมาจากไหนล่ะ สติมันมาจากตู้พระไตรปิฎกหรือ สติมันมาจากไหนล่ะ มันชื่อทั้งนั้นล่ะ แต่ถ้าเราระลึก ขึ้นมาเห็นไหม เราเยียวยาเรา เราจะเยียวยาหัวใจของเรา เราสติมียับยั้งหัวใจของเรา

คูสี เวลาคนเขาไปหาหมอเห็นไหม คนจะผ่าตัดใหญ่เขาต้องไปฟื้นฟูร่างกายใช่ ใหม เขาต้องเตรียมความพร้อมของร่างกาย เขาถึงจะรักษา เขาถึงจะผ่าตัดได้ใช่ไหม

หัวใจที่จะแก้กิเลส หัวใจมันอยู่ไหน มันจะแก้ได้ขนาดไหน หัวใจมันอยู่ไหน โอ้โห...
ธรรมเนียมนะ ไปวัดไปปฏิบัติกันนะก็ไปนิทานกาล ก็ไปสู่มหัวกันนะ นี่ไปปฏิบัติ
ธรรม นันมันโลกทั้งนั้นนะ !

แต่ปฏิบัติธรรมเขาต้องวิเวก กายวิเวก จิตวิเวก เขาแยกออกหมด นี่ถือ
พรหมจรรย์ พอถือพรหมจรรย์เห็นใหม่ เราจะมาเยียวยาหัวใจของเรา เราจะมาดูแลหัวใจ
ของเรา

ถ้าเราดูแลหัวใจของเรา เราตั้งสติเราขึ้นมา หัวใจมันอยู่ไหน เวลาคนไข้เขาส่งต่อ
กันมานะ เขามีคนไข้มาส่งนะ ผู้รับคนป่วย เขาจับคนป่วยแล้ว เขาต้องรับลงทะเบียนว่า
รับคนป่วยเมื่อไรนะ ไอนี้หัวใจจะเยียวยามันอยู่ไหน คนป่วยมันอยู่ไหน ว่าจิตใจมันป่วย
พวกเราจับไข้ได้ป่วยกันอยู่ที่นี่ มันอยู่ไหน เพราะมันมีวิชา มันมีแรงขับของมัน แล้ว
มันอยู่ไหนละ

ถ้าเราตั้งสติขึ้นมา เราจะรับคนไข้ เราจะรักหัวใจของเรา เราจะดูใจของเรา ถ้ามี
สติขึ้นมา หัวใจมันอยู่ไหน ไอนี้ปากพล่อยๆ ๆ พุดอยู่นี้ มันมาจากไหน ความคิดที่มัน
ออกมาจากหัวใจ ที่มันคิดรบกวนคนอื่น คิดทำลายเขามันมาจากไหน มันมาจากหัวใจ
แล้วหัวใจมันอยู่ตรงไหน ถ้ามีสติปัญญาขึ้นไป มันจะไปถึงใจของมัน ถ้ามันเห็นใจของ
มันเห็นใหม่ สติปัญญา ถ้ามีสติขึ้นมา มันเกิดสมาธิ สัมมาสมาธิ

ถ้าสัมมาสมาธิ นี้ปฏิสนธิจิตเห็นใหม่ นี้วิญญาณ ! โอ้....กลัววิญญาณ โน่น
วิญญาณนี้ กลัวฝึกกลัวสง ไอ้วิญญาณความรู้สึกเห็นใหม่ วิญญาณความคิด วิญญาณ
กระทบผิวหนัง วิญญาณกระทบตา วิญญาณกระทบจมูกเห็นใหม่

ถ้ามีวิญญาณรับรู้ จิตมันออกรับรู้ถึงรูป รส กลิ่น เสียง มันถึงรู้ว่าสิ่งนั้นมันคือ
อะไร แต่ถ้าจิตใจมันไม่รับรู้ วิญญาณนี้มันไม่เกิด วิญญาณอายตนะเห็นใหม่ แล้วตัว
ปฏิสนธิวิญญาณละ วิญญาณตัวภพละ วิญญาณตัวเกิดตัวตาย อีกวิญญาณที่มันซ่อนอยู่ละ
จิตได้สำนึกที่กิเลสมันอยู่ที่นั่นละ ที่ว่าจะรับคนไข้ คนไข้มันอยู่ที่ไหน ว่าจิตมันป่วย มัน
ป่วย จิตมันอยู่ไหน ที่มันป่วยนะ มันไม่เห็นจิต ไม่เห็นสิ่งใดเลย

ถ้าธรรมเนียม จิตคืออะไร จิตคือนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม ความรู้สึกเป็นนามธรรมใหม่ ความรู้สึกเป็นนามธรรม โอ...นามธรรมนี้มันเป็นนามธรรม ต้องเป็นรูปธรรม สิ่งของมันเป็นโลกมันเป็นรูปธรรม สิ่งที่ต้องจับต้องได้ สิ่งต่างๆ ใต้นี้มันเป็นโลกธรรม ๘ นะ !

ถ้าโลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ สิ่งต่างๆ มันมีของมันอยู่แล้วนะ แต่ถ้าเป็นอริยสัจจะ เป็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ละ สิ่งที่เป็นทุกข์อะไรเป็นทุกข์ คนป่วยมันเป็นทุกข์ คนป่วยนี้มันทุกข์นะ คุณ เวลาจิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไป ด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้เศร้าหมอง จิตเดิมแท้นี้อภายาวรณ์ เห็นใหม่

คุณ สุข ความสุข ความทุกข์อันละเอียดนะ แก้วแหวนเงินทอง ทรัพย์สมบัติมหาศาลเลย มีเท่าไร มีมหาศาลขนาดไหนนะ แก้วแหวนเงินทอง เราหามาได้เท่าไร นั่นเป็นโลกๆ ทั้งนั้นเลย แต่มันเศร้าหมอง มันส่องใสเห็นใหม่ เวลามันเศร้าหมองส่องใสนี้ ความทุกข์ ความสุขอันละเอียดนะ ความสุขความทุกข์อันละเอียดในหัวใจอันนั้นนะ

นี่ไง เราจะมึสติปัญญา.. มึสติ มีปัญญา หาดตัวนี้ ถ้าหาดตัวนี้ เห็นหากคนป่วย ถ้ามีคนป่วยขึ้นมาเรานะรักษาคนป่วยของเรา ถ้ารักษาคนป่วย มันป่วยที่ใจ มันป่วยเพราะอะไร มันป่วยเพราะพร่อง มันพร่องเพราะอะไร เพราะมันมีวิชา มันมีความไม่เข้าใจในตัวมันเอง ที่ไหน มันมีความพร่องอยู่เห็นใหม่ มีรูป มีนาม มันก็ยังมีหมองไป ภพชาติมันเกิดขึ้น ภพชาติมันเกิดขึ้นมันก็พาหัวใจนี้ทุกข์ยากต่อไป มันทุกข์ยากมาตั้งแต่อดีตแล้ว

ในปัจจุบันนี้ เดียวนี้มันก็ยังทุกข์ยากของมันอยู่ แล้วมันก็จะทุกข์ยากของมันไปอีกเห็นใหม่ มันทุกข์ยากไปเพราะอะไร มันเข้าใจตัวของมัน มันแก้ไขตัวของมันยังไม่ได้ เวลาเราไปหาหมอ หมอจะรักษาไข้ให้เรา หมอเขาจะเยียวยาเรา รักษาเราให้หายจากคนป่วย แล้วจิตของเราละ แล้วใครจะรักษามัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้แล้วนะ “เราเป็นผู้ชี้ทาง” เห็นใหม่ ธรรมโอสธ ! สัตถ์ สมานธิ ปัญญา ที่มันเกิดขึ้นมา โอสธอันนี้ ที่จะมารักษาจิต โอสธนี้มันอยู่ที่ไหนละ ไปรื้อค้นมาจากโรงพยาบาลไหน ไปรื้อค้นมาจากตู้ยาไหน ไปรื้อค้นมาจากพระไตรปิฎกเล่มไหน !

ถ้ามันไม่รื้อค้ำขึ้นมาจากหัวใจของเรา มันไม่รื้อค้ำขึ้นมาจากหัวใจของเรา ไม่รื้อค้ำสติปัญญาขึ้นมาจากใจของเรา สติปัญญาของคนอื่นก็เป็นของคนอื่น ใจของคนอื่นก็เป็นใจของคนอื่น ใจของเราก็เป็นใจของเรา

ถ้าใจของเรา เราต้องรักษาใจของเรา ถ้ารักษาใจของเรา เรามาสร้างบุญกุศลกัน เพราะเหตุนี้ไง ธรรมเนียม ! แต่ธรรมเนียมขึ้นไหน ธรรมเนียมอย่างหยาบๆ มันก็เป็นประเพณี วัฒนธรรม

ประเพณีวัฒนธรรมมันก็เหมือนพวงดอกไม้ ดอกไม้หลากสีร้อยเป็นพวงมาลัย.. ความรู้ ความเห็น ความเข้าใจ ความคิดของคนแตกต่างกันหลายหลายทั้งนั้นละ แล้วพอเข้าวัดเข้าวาไป ดอกไม้ หลากสี กลิ่นเหม็น กลิ่นหอม แล้วก็มามีรวมกัน มันก็ต้องมีความขัดแย้งกัน พอความขัดแย้งกันนะ สิ่งต่างๆ เราจะแก้ไขอย่างไร เห็นไหมอย่างหยาบๆ

วัฒนธรรมประเพณี ! ถ้าวัฒนธรรมประเพณีแล้วเราต้องการสถานที่นั้น เราไปสถานที่ไหนเรารู้ก่อน เขาทำอย่างไร คุณิ คุณินัยสงฆ์เห็นไหม เราไปวัดไหนนะ อากันตุ กวัตร อ اجرยวัตร ให้สังเกตหัวหน้าก่อน ว่าจรตนิสัยเราเข้ากันได้ไหม ถ้าจรตนิสัยเข้ากันไม่ได้ ล่วงถึงในวันที่ ๖ เราต้องเก็บของไปแล้ว เพราะล่วงราตรีวันที่ ๗ ไป ไม่ขอนิสสัย เป็นอวัตติปาจิตตีย์

“การขอนิสสัย” คือ สัญญากันว่าจะดูแลกัน จะรักษากัน จะเชื่อฟังกัน ถ้าไม่เชื่อฟังกัน เราก็อยู่ด้วยกันไม่ได้ พออยู่ด้วยกันไม่ได้ เราก็ต้องเก็บของไป แม้แต่พระเขายังให้โอกาสกัน พิจารณาก่อนว่า นิสัยจะเข้ากันได้ไหม จรตนิสัยจะตรงกันไหม ความรู้ ความเห็นจะสมมูลกันไหม ถ้าไม่สมมูลเราเก็บของเราไป ว่าเราเข้ากันไม่ได้ เราไปที่อื่น

นี่ก็เหมือนกัน เราไปวัดไปวาที่ไหน เราก็สังเกตที่ก่อน ว่าเขาทำกันอย่างไร ประเพณีวัฒนธรรมแต่ละพื้นถิ่น มันก็แตกต่างกันไป แล้วประเพณีของโลกก็คือเรื่องของโลก เรื่องของโลกก็พิธีกรรม เรื่องของพิธีกรรม มารยาทประเพณีวัฒนธรรม ก็หวานอมขมกลืน ก็มารยาทที่กว้างไป แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติเห็นไหม สิ่งนั้นนะ...

สัปปายะ ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ ครูอาจารย์เป็นสัปปายะ หมุกณะเป็นสัปปายะ สิ่งนี้เป็นสัปปายะเห็นใหม่ สัปปายะเขาต้องการความสงบวิเวกของเขาเราก็เข้าไปนะ ก็มาทำบุญนะ.. มาทำบุญต้องเอาใจนะ ก็มาทำบุญนะ... ทำไมไม่ทำที่บ้านละ ! ที่บ้านก็ทำได้ ที่วัดเขาไม่ต้องการ ที่วัดเขาต้องการความสงบสงัด

ถ้ามาแล้วมันต้องดูสถานที่ของเขา เขาควรทำอะไร เขาทำอะไร เพื่ออะไร ศาสนามันจะพัฒนาขึ้นไป ไม่ใช่หยาบๆ อยู่อย่างนั้น จะเหยียบย่ำกันอยู่อย่างนั้น เหยียบย่ำอยู่อย่างนั้น มันก็เป็นโลกอยู่อย่างนั้น โลกนิยม ! ธรรมเนียม !

ถ้าธรรมเนียมเห็นใหม่ เราไปวัดนะ ศาสนานี้ก็ไม่ดี พระที่โน่นก็ไม่ดี ไม่มีที่ใดดีสักอย่างเลย เราดีที่สุดเลย แล้วก็ไปทำดีๆ ให้มันไม่ดีซะ แล้วเอาดีนะมาจากไหน ถ้าจะเอาดีเราก็ต้องคิดก่อน ธรรมเนียมเราต้องเคารพก่อน เคารพสถานที่ก่อน เคารพหมุกณะนั้นก่อน เคารพความเป็นไปนั้นก่อน แล้วมันจะดีขึ้นมาได้

ถ้าเราดีคนเดียว แล้วคนอื่นเลวหมด แล้วเราก็จะไปเหยียบย่ำให้สิ่งดีๆ ให้มันเลวเหมือนเรา มันเป็นไปได้หรือก โลกนิยมกับธรรมเนียม ถ้าธรรมเนียมนะ เราต้องมีสติปัญญาของเรา คุณก่อนเห็นใหม่ เวลาธรรมมันทิ่มเข้าไปในหัวใจ มันทิ่มเข้าไปในใจดำ เพราะกิเลสมันอยู่ที่นั่นนะ กิเลสมันไม่ให้ใครสะกิดมันหรือก มีธรรมเท่านั้น

หลวงตาบอกว่า “กิเลสกลัวอย่างเดียว ก็กลัวธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” เพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสัจจะ อริยสัจจะ ไม่มีลูปหน้า ไม่มีปะจุก ไม่มีเรา ไม่มีเขา ผิดคือผิด ถูกคือถูก ใครทำความผิดก็คือผิด ใครทำความถูกก็คือถูก นี่คือสัจจะธรรม แล้วถ้าปฏิบัติไปแล้วนะ สัจธรรมอันนี้มันเป็นสากล มันเป็นอันเดียวกัน ใครเข้าไปเจอเหมือนกัน ก็ต้องเห็นเหมือนกัน มันถึงเป็นสัจธรรมไง สัจจะ ! อริยสัจจะ !

นี่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิเลสมันกลัว ถ้าเป็นธรรมะจริงนะ ถ้าเป็นธรรมจอมปลอมก็ธรรมะโลกๆ โลกนิยม ใอันนั้นก็ดี ใอันนี้ก็ดี ดีไปหมดละ ดีเพราะมันชอบใจ ถ้าไม่ชอบใจมันก็ขัดแย้งไปหมดเห็นใหม่ แต่สัจจะนิยมแม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม ยังต้องเคารพบูชา เพราะมันเป็นความจริง ใครค้านไม่ได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมจักรไว้แล้วนะ เห็นใหม่ จักรนี้
ได้เคลื่อนไปแล้ว จะไม่มีใครค้านมันได้เลย เพราะมันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง ไม่มี
ใครค้านสัจจะความจริงอันนี้ได้ เห็นใหม่ สัจธรรมมันเป็นความจริงเห็นใหม่ ธรรมะเป็น
ความจริง เราจะค้านไม่ได้เลย แต่ถ้าเป็นโลกมันมีค้านกันได้ เพื่อประโยชน์กับโลกเห็น
ใหม่ โลกนิยม ธรรมนิยม เราจะเลือกสิ่งใดเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง